



Liberpensulo

Oficiala Gazeto de la Internacia Ligo de Liberpensuloj

Estraro de Internacia Ligo de Liberpensuloj: Prezidanto: *C. F. Everts*, Alb. Cuypp-Str. 169, Amsterdam (Holando). Vicprezidanto: *Gustav Weigel*, Bodenbach-Peiperz 14 (Ĉekoslovakio). Sekretario: *Kurt Hubricht* (Adreso: vidu apude). Kunsidanto: *M. Bartzsch*, Lochmannstrasse 4, Leipzig-Stötteritz (Germanio). Landrepresentantoj: Adresojn vidu sur lasta paĝo.

Sekretariejo: *Kurt Hubricht*
Mariannenstrasse 22, I.
Leipzig-Neustadt (Germ.)
Poŝtĉeka
numero: 43808 Leipzig

Por membroj senpage. La kotizo por la Ligo estas laŭ plaĉo, sed minimume gmk. 1.50 aŭ sama valoro. Manuskriptojn bonvolu sendi al la gazetkomitato. Adreso: S-ino *T. Sujadinova*, 3 Fonthill Road, London N 4 (Anglio). Represo de artikoloj permesata nur se oni citas la nomon de nia gazeto. Sendu du pruvekzemplerojn

Alvoko al la naciaj liberpensulaj organizaĵoj

En nia movado ekzistas nuntempe tri internaciaj organizaĵoj: La "Fédération Internationale des Sociétés de Libre Pensée", la Svisa Internaciano (kiu enhavas preskaŭ nur germanlingvajn societojn, kaj estas eble, ke baldaŭ ĝi malaperos) kaj venontan Pentekoston oni fondos en Ĉeĥoslovakio la "Proletarian Internacion de Liberpensuloj". La ĝis nun ekzistantaj societoj laboris nemulte, precipe dum la lastaj dek jaroj ili ekzistis nur sur papero.

Nia Internacia Ligo de Liberpensuloj, kiu uzas Esperanton por siaj interrilatoj, ne povas kaj ne volas forigi la nomitajn internaciajn societojn, tute ne. Kontraŭe, ni salutas la fondon de la proletara liberpensula Internacio, ankaŭ la grandan kongreson de la Fédération Internationale des Sociétés de Libre Pensée kiu okazos en Parizo dum Aŭgusto, kaj esperas, ke de nun estos nova aktiveco post longa dormo.

Pro diversaj kaŭzoj ne estas eble nur unu Internacio. Ni ne plu malkoncentrigu la fortojn, sed kunigu ĉiujn energiojn. La tutmonda liberpensularo prientenu jenajn liniojn.

En nia epoko kiam regas ideoj internaciaj, la nepra devo de liberpensuloj estas alpreni la neŭtralan lingvon Esperanto por internaciaj rilatoj. Ĝis nun mankis gazeto por raportoj pri la tutmonda liberpensularo movado.

Al tiu celo nia Internacia Ligo de Liberpensuloj faris fundamenton. Nia Ligo uzas la internacian lingvon Esperanto en kiu ĝi eldonas gazeton "Liberpensulo", destinata fariĝi la centra presorgano de ĉiulandaj liberpensuloj.

Nia Ligo havas membrojn tra la tuta mondo, eĉ tie, kie ne ekzistas liberpensulaj societoj, nek liberpensulaj gazetoj. La fondo de la Internacia Ligo de Liberpensuloj kaj de nia gazeto "Liberpensulo"

estis rezulto de firma volo praktike servi al libera penso.

Ni petas, ke la naciaj liberpensulaj societoj subtenu nian movadon por sia propra intereso (jam du grandaj organizaĵoj liberpensaj aliĝis al la Ligo).

Laŭ sperto ni vidas, ke niaj kontraŭuloj tre bone komprenas la valoron de Esperanto por disvastigi siajn ideojn. Ankaŭ ni liberpensuloj, kiuj konsideras sin progresemuloj, devas ne ignori tiun vojon de propagando.

Dum la venonta internacia kongreso de liberpensuloj en Parizo ni denove levos la demandon pri Esperanto; sed ni ne bezonas rezolucion, kiu restos nur sur papero. Jam en 1906 ĉe Buenos-Aires dum liberpensula kongreso oni rezoluciiis por Esperanto. Ni bezonas agojn ne parolojn.

Nia Internacia Ligo de Liberpensuloj estas por nia liberpensula movado **koncentrigo de fortoj**. Pro tio estas konsilinde ke ĉiu tuj aliĝu al ĉi tiu internacia Ligo kaj efektivigu la devizon de Ostwald: "Ne malŝparu energion, sed uzu ĝin."

La bavara Konkordato

En multaj germanaj gazetoj precipe en instruistaj gazetoj ni legas en longaj ĉefartikoloj pri lernepolitika afero okazanta nuntempe en Bavarujo. Ĝi nomiĝas "La bavara konkordato". Konkordato estas kontrakto de registaro kun la papo. La germana historio montras multajn konkordatojn. Per ili oni volis ĉesigi la tamen ĉiamajn bataladojn inter la Vatikano kaj regantoj de Germanlando. La lasta estis kontraktita en 1817 inter la bavara ŝtato kaj la Vatikano, la revolucio de 1918 nuligis ĝin. Poste la Sankta Kurio sendis al München la nuncion Pacelli, kiu sukcesis fini longdaŭrajn konkordatajn traktadojn kun la bavara registaro. Li vojaĝis Berlinon ŝajne por prepari tie konkordaton kun la germana regno. Ŝancon sukcesi la ku-

rio havis nur en Bavarujo, ĉar tie du trionoj de la loĝantaro estas katolikaj. Por plene certigi ĝin, registaraj partioj de Bavarujo favoraj al konkordato subtenis kontrakti samtempe kun la du protestantaj eklezioj, al kiuj oni volas koncesii samajn rajtojn kiel al la katolika eklezio.

La 18-an de Novembro la bavara registaro prezentis al la bavara parlamento kontraktojn inter la registaro kaj la kurio kaj la du protestantaj eklezioj en Bavarujo kaj Pfalz (elp. pfale). La plej grava el ili estas la "Konkordato".

La bavara ŝtato garantias liberan kaj publikan praktikadon de la katolika religio. Ĝi aprobas la rajton de la eklezio doni leĝojn kaj fari aranĝojn en la kadro de sia kompetenteco, kaj garantias al la katolika eklezio neĝenatan liberecon de kulto ktp.

Nin interesas precipe la paragrafoj koncernantaj la popolan lernejon. La konfesieco ludas le ĉefrolon.

Paragrafo 5: 1. La instruado kaj la edukado de la infanoj en la katolikaj popollernejoj estas konfidataj nur al tiaj geinstruistoj, kiuj estas taŭgaj kaj volaj instrui en konfidinda maniero la katolikan konfesio kaj eduki laŭ la spirito de la katolika kredo.

2. La geinstruistoj, kiuj volas ricevi oficon en katolikaj popollernejoj, devas pravi antaŭ sia enoficiĝo, ke ili perfektigis laŭ la karaktero de tiuj ĉi lernejoj. Tiu perfektigo devas rilati kiel al la religia instruado tiel ankaŭ al tiuj fakoj kiuj estas gravaj por la kredo kaj la moroj. La donado de religia instruado bezonas la "Missio Canonica" de la diocesa episkopo.

3. Garantiigo de konforma klerigo de geinstruistoj.

4. Konforma reprezentado de la eklezio en la ekzamenaj komisionoj donantaj la rajton instrui en katolikaj lernejoj, minimume en la ekzameno de religio.

5.—7. Allaso al instruofico de lerniloj de ordenoj kaj kongregacioj.

Paragrafo 6: Devas esti fondataj katolikaj popollernejoj en ĉiuj komunumoj post petpostulo de la gepatroj aŭ aliaj edukrajtaj personoj, se ebligas laŭorda lerneja labora pro konforma nombro de gelernantoj, eĉ en formo de neizolita lernejo.

Paragrafo 7: 1. En ĉiuj popolaj lernejoj (escepte en kazoj menciitaj en la dua paragrafo parto) religia instruado restas regula fako.

Fikso de ĝia amplekso interkonsente kun la eklezio.

Ebligo de privata religia instruado en lernejaĵ ĉambroj en plenumo de religiaj devoj.

Paragrafo 8: 1. La inspektado kaj estrado de la religia instruado en la popolaj lernejoj, mezaj kaj pli altaj lernejoj estas garantiataj a la eklezio.

2. La episkopo kaj liaj komisiitoj rajtas kritiki malkonvenajn en la religia-morala vivo de katolikaj lernantoj kiel ankaŭ malutilajn malkonvenajn influadojn en la lernejo precipe eventualajn lezojn de ilia konfesio aŭ de religiaj sentoj en la instruado, ĉe la ŝtato instruostro, kiu zorgas pri konvena rebonigo.

Paragrafo 9. 1—2. Laŭleĝa samrajteco de privataj lernejoj de ordenoj kaj kongregacioj.

Preskaŭ samvortaj estas la kontraktoj kun la du evangelianaj Luther-aj eklezioj en Bavario kaj Pfalco.

Tuj post la ekscio de la faritaj kontraktoj aŭdiĝis ĉie protestoj. Grandaj instruistaj organizaĵoj en la tuta Germanlando ekvidis en tiuj kontraktoj gradon danĝeron por progressa evoluo de la germana lernejo. Oni opinias, ke per ili la lernejo transiras el la potenco de la ŝtato en la potenco de la eklezio, ke la germana kulturidealo fariĝas viktimo de la eklezio, ke la kulturo faras malprogreson returnen je kelkaj jarcentoj. — Krizbatalo je la ŝtata lerneja estreco, je libereco de la kredo kaj de la konscienco.

Ĉu tiu ĉi kontraŭbatalo estas ĝusta? La atakantoj sin apogas sur la regnan konstitucion dirante, ke tiu estus reversata, se la kontraktoj ricevus oficialan leĝan karakteron. Sed ni legas en la konkordato: "Ankaŭ de la flanko de la regna registaro, al kiu estis komunikita laŭ interkonsento la projekto, protestoj laŭ la regna konstitucio ne estis farataj."

Ĉu en vero la konkordato kiel la aliaj kontraktoj kontraŭstaras la regnan konstitucion?

Paragrafo 135 de la konstitucio diras: "Ĉiuj loĝantoj de la regno ĝuas plenan

liberecon de kredo kaj de konscienco." Laŭ la konkordato ĉiuj instruistoj en konfesiaj lernejoj perdis tiujn liberecojn. Ili fariĝis servantoj de la eklezio.

Paragrafo 136: "... Neniu estas devigata malkaŝi sian kredon... Neniu povas esti devigata al eklezia ceremonio aŭ partopreni je religia kulto aŭ uzi religian ĵurformulon".

Oni opinias, ke tiu ĉi libereco ne plu ekzistus por konfesiaj geinstruistoj. Komparu paragrafon 5. 1. de la konkordato: "instruistoj, kiuj estas taŭgaj..."



Schulhaus = lernejo

Komencos verŝajne severa eklezia inspektado eksterlerneja. Tiuj ne ĉie eklezie agantaj geinstruistoj ne plu estos taŭgaj.

Paragrafo 142 de la r. k.: "La arto, la scienco kaj la instruado pri ili estas liberaj. La ŝtato garantias al ili protekton kaj partoprenas ilian akceladon."

Kie restas laŭ la konkordato la libera scienco, kie la rajto de la instruisto instrui progressajn sciaĵojn? La profesoro de la universitatoj devas prelegi konfesia. La tuta publika instruado devas fariĝi konfesia.

Paragrafo 146 de r. k.: "La publika instruado formiĝas kiel organismo. Sur por ĉiuj komuna fundamenta lernejo konstruiĝas la meza kaj la alta lernejoj. Por la konstruo estas decida la divers-eco de la profesioj, por la akcepto de

infano en ian lernejon ĝiaj kapableco kaj emo, ne la ekonomia kaj socia situacio aŭ la konfeso de la gepatroj.

En komunumoj devas esti instalataj post petdeziro de edukrajtaj personoj popollernejoj de ilia konfeso aŭ ilia mondpercepto, ĝis tiu punkto, ke per tio enorda lerneja laboro, ankaŭ en la senco de alineo 1, ne estas ĝenata. La volo de la edukrajtanoj estas atentenda plejeble..."

La lerneja evoluo marŝas returnen en Germanlando. Pli rapide ol oni supozis, finiĝis la lasta atako de la katolika ekle-

zio en la germanlanda kultur- batalo. La 15-an de januaro la bavara parlamento konsentis la kontraktojn preparitajn inter la registaro kaj la landekleziojn. Gravaĵo decidiĝis, sed pri tio konsciĝis nur malgranda parto de la bavara popolo. Krom kelkaj eminentuloj el sciencularo rondo nur organizaĵoj de popolinstruistoj kuraĝis montri publike kontraŭan opinion. La instruistaro de la pli altaj lernejoj silentis, kaj la popolo tute ne komprenis. La vatican-amika registaro sufiĉe klopodis plej rapide akceli sian planon. Ĝi sukcesis.

La instruistaro agas energie. La plimulto el la loĝantaro ne komprenas kultur batalon, eĉ subtenas aktive aŭ per intiferenteco reakcion, ankaŭ tiun en la lernejo.

Eltiraĵo el du artikoloj de "Novaj Tempoĵ".

Alvoko

Inter Bavario kaj la papo estas farita nova konkordato, kiu liveras lernejojn kaj partojn de la bavara universitatoj senkondiĉe en la ĉenojn de la eklezio; ankaŭ la protestanta eklezio aliĝis al la

konkordato. El tio devenas la neceseco fari plialtigatan aktivecon por atentigi la amasojn pri la danĝero, kiu estas la eklezio por libereco de la spirito, precipe por libera edukado. En konsento kun pluraj kamaradoj, mi estas preta fari lumparoladon, montrante la eklezion en historio kaj estanteco kiel internacia potenco, foriganta liberecon. Pro tio, mi petas ĉiujn kamaradojn sendi materialon: fotografiaĵoj, bildoj pri martiroj de Giordano Bruno ĝis Ferrer kaj la nuna tempo, pri kunlaborado de militaro kaj eklezio, pri efiko de la eklezio je infanoj, pri karikaturoj de ekleziaj aferoj ktp. Sendu ĉion kun mallongaj klarigoj, pro ordigo kaj prijuĝo de la materialo. La afero urĝas. Kun frataj salutoj.

Dr. med. Max Hodann,

Berlin-Friedenau, Kaiserallee 83.

La liberpensa movado en Germanio

Jam antaŭ la granda milito ekzistis en Germanio atentinda liberpensa movado. Sed tiam la plejmulto de la liberpensuloj estis samtempe membroj de iu religia komunumo, malgraŭ la ekzisto de la leĝo permesanta la ekziston el la eklezio. Nur nemultaj tion faris. Precipe ŝtaticistoj kaj instruistoj pro timo perdi oficojn restis membroj de la eklezio. Krom tio la procedo de la ekzisto estis tre klopoda. Unue oni devis sciigi buŝe al la pastro de sia eklezia distrikto pri la deziro ekzigi. Post certa tempo oni ree devis alparoli la pastron pri la afero kaj, fine, oni ricevis la ekzistdokumenton. Notu, la ekzisto devis esti pagata.

Kompreneble pro malagrabla procedo, elspezoj kaj risiko esti persekutata nemultaj havis kuraĝon ekzigi.

La amaso restis membroj de la eklezio, pagis ekleziajn impostojn, malgraŭ tio, ke interne oni rompis kun la religio.

Venis la milito, kaj oni povis konstati, ke la preĝejoj pleniĝis, almenaŭ komence de la milito. Tio daŭris nelonge; multaj komencis dubi pri dio, kaj la pastroj ofte devis prediki al maldensa anaro. La soldatoj estis ordonitaj partopreni en diservo. La skribanto de ĉi tiuj linioj por ne aŭdi la malspritan babilaĉon de la militpastro, populare nomata "ĉielleŭtenanto", faris praktikan laboron kaj prefere pecigis lignon dum la aliaj diservis.

Venis la revolucio kaj kun ĝi ankaŭ la spirita progreso. Centoj da miloj profitis la novan simpligitan leĝon pri ekzigo, laŭ kiu oni iris al la familia registrejo kaj ricevis la nemultekostan ekzistdokumenton.

En la instruoj la pastroj ne havas plu influon. La infanoj de liberpensuloj ricevas moralan instruon. Bedaŭrinde estas, ke la disiĝo de la ŝtato kaj eklezio ne estas tute kompletigita, la ŝtato ankoraŭ zorgas pri la enkasigo de la ekleziaj impostoj.

Mi nun pritemos la liberpensajn organizaĵojn. La plej granda estas Komunumo de Proletariaj Liberpensuloj de Germanio, kiu enhavas preskaŭ 90 000 da membroj. Ĝia presorgano estas la monata gazeto "Atheist" radikala, proletara. La organizaĵo postulas ĉe membriĝo ekziston el la eklezio kaj apartenon al iu proletara partio aŭ sindikato.

La Germana Monista Ligo, ankaŭ radikala unuigo, konsistas ĉefe el intelektuloj kaj scienculoj kaj multaj laboristoj, 90% el kiuj estas membroj de socialistaj partioj. La presorgano estas "Monista Revuo", kiu enhavas sciencajn artikolojn. Laŭ la Hamburgaj Tezoj la Monista Ligo favoras la sciencajn socialismon, batalas kontraŭ antisemitismo, staras por paco, favoras la movadon de Internacia Lingvo ktp. Laŭ mia

scio la Monista Ligo estas la sola kiu havas en sia programo la internacian lingvon.

La diferenco inter Proletaraj liberpensuloj kaj Monistoj estas, ke la Monistoj ne postulas ĉe membriĝo ekziston el la eklezio, nek membrecon al iu proletara partio. Alie, ĝiaj multaj membroj, precipe instruistoj en Sud-germanaj ŝtatoj, kiuj ankoraŭ hodiaŭ ne povas ekzigi, devus forlasi la ligon. Hodiaŭ la Ligo havas proksimume 6000 membrojn; ili estas ĉefe ateistoj, nur kelkaj emas al panteismo kaj aliaj liberpensaj mond-konceptoj.

La liberreligiaj kaj la Germanaj Liberpensuloj estas kvazaŭ la dekstra flugilo en la liberpensa mondo. Ili celas ĉefe la spiritajn bezonojn de la homo. Ili aliformigis malnovajn ekleziajn ceremoniojn, kaj havas en grandaj urboj pagatajn predikantojn.

La kunlaboro de la nomitaj organizaĵoj estas, sendube, afero tre bona. En urboj ili formas liberpensan federacion; tra la regno ili formas Liberpensan Laborkomunumon, kiu ĉiu dujare kongresas. Al tiu liberpensa federacio apartenas ankaŭ du kremaciaj unuigoj, nome: Unuigo de la Liberpensuloj por Kremacio (Berlin) kaj Nova Kremacia Kaso de Proletaraj Liberpensuloj (Leipzig).

En Germanio ekzistas multaj liberpensaj gazetoj; vidu la bibliografion en Liberpensulo numero 1.

Bedaŭrinde pro la indiferenteco de la amasoj la reakcio marŝas antaŭen. La artikolo en la hodiaŭa numero pri la konkordato tion bone pruvas. K. H.

La liberpensa movado en Polio

Kiel la tuta socia kaj kultura vivo, ankaŭ la liberpensa movado en Polio post la milito iris reen, reakciigis, malpligrandiĝis. Antaŭmilitaj fervoruloj fariĝis neŭtralemaj indifferentaj, ili preskaŭ ne ekzistas. La fama Andr. Niemojewski fondinto de liberpensa movado kaj multjara redaktoro de "Mysl Niepodlegla". „Sendependa Penso“ jam dum la milito kunfratiĝis kun reakciemaj ŝovinistaj elementoj kaj fine mortis kiel "bona" katoliko. Tamen restis kelkaj: la lingvisto Prof. Baudoin de Courtenaj, la profesoro de biologio Romuald Minkiewicz kaj la liberpensa kaj socialista aŭtoro Jan Hempel kun kelkaj novaj amikoj kaj la reveninta el Ameriko J. Landau. Tiuj fondis en la jaro 1920 novan "Societo de Polaj Liberpensuloj" legitimigis ĝin kaj post unujara klopodado komencis eĉ eldonadon de regula monata presorgano "Mysl Wolna" (Libera Penso) aperanta ĝis nun.

Troviĝas nuntempe filioj de ĉi-tiu societo en preskaŭ ĉiuj plej grandaj urboj

de Polio kaj eĉ en provinco. La societo eldonis krom la presorgano, kelkajn liberpensajn originalajn broŝurojn kiel "Tolerancio", "Egalrajtigo" ktp. de prof. Baudoin de Courtenaj, "Antikonfesiaz skizoj" de Landau kaj "La Evangeliaj libroj" de J. Hempel.

En la jaro 1923 la liberreligia ĵurnalo "Wiara Tworczy" (Kredo kreanto) kunligiĝis kun "Libera Penso" kaj ĝia redaktoro, instruisto de la gimnazio, Lubbecko eniris en la redakcia komisiono de "Libera Penso".

Sed la plej ĉefa tasko de polaj liberpensuloj estis kaj estos ĝis nun (vi ne imagu ke la tuja partiigo de l' eklezio for de la ŝtato —o ne tio estas por ni nur idealo) la akiro de legitimigo de tiel nomata "Senkonfesia komunumo". Kio ĝi estas? Tuj mi klarigos.

La carista leĝo ne permesis esti oficiale senkonfesiulo. Oni ne povis ne aparteni al iu el eklezioj, nek edziĝi senkonfesie nek liberigi infanon de evangeliaj kaj bibliaj superstiĉoj kaj legendoj. Fakto klarigebla en absoluta monarkio.

Sed nun la cara reĝimo estas renversita, ni ricevis plenan ne nur nacian, sed ankaŭ ŝtatan sendependecon. Sed jen ĉi-ŝtata sendependeco estas parte nia malfeliĉo. Nia registaro ne scipovas regadi. La parlamento voĉdonas la konstitucion, tre liberecan ŝajne, sed la ekzekutanta oficistaro, la leĝdonantoj, pli precizaj la ministroj ktp. ne volas fari leĝaron, aldonata al ĉi-konstitucio. Ili preferas la absolutistan, caristan, punan kaj civilan leĝaron. La carista punleĝaro permesas enkarcerigi ĉiun socialiston, ne parolante jam pri adeptoj de komunismo kiuj skribas, agas, kaj propagandas tute libere en same burĝaj respublikoj, franca, germana, ĉeĥoslovaka, angla ktp. Ni do havas en niaj malliberejoj ĉirkaŭ 4000 politikajn malliberulojn.

Ne pli agrabla sin sentas en ĉi-tiu leĝdona anomalia la liberpensuloj.

Kio en la antaŭe aŭstria aŭ germana parto de Polio estas permesata (senkonfesio en publika vivo) tio estas malpermesata en la antaŭe rusa parto de Polio. Kial? Ĉar la senmorta spirito de la Caro ĉi-tion postulas per sia absolutista leĝo, kio por niaj juĝistoj kaj advokatoj estas sanktaĵo. La fonto de ĉi-absurdeco, en neniu ŝtato renkontebla, estas la grandega influo de klerikalismo katolika kaj parte ankaŭ juda. Tute la parlamento voĉdonas en aferoj religiaj tiel, kiel tion diktas la grandaj ekleziuloj. Estas ĉagrenige, estas hontege, sed la afero estas tia, bedaŭrinde.

Por povi sekvi publike la senkonfesiicon restante sub la malnova leĝo samtempe, la liberpensuloj de la antaŭe rusa parto de Polio, estis devigitaj fondi societon religian de senkonfesiuloj. La legitimigo, se ĝi okazas, permesas al ili liberiĝon de ekleziaj edziĝoj, de instruado de Biblio en iliaj lernejoj ktp. Sed post

dujara klopodado la Ministerio por Internaj Aferoj" kun la Ministerio por Relig. Konfesioj kaj klerigado rifuzis ĝian laŭ leĝigon. En la tuta lando la "Societo de Liberpensuloj" protestas kontraŭ ĉi tiu rifuzo, sed ĝis nun senrezulte.

Jen alia historio. Parto de militista instanco volis permesi ke senkonfesiuloj ĵuru la fidelecon al patrio en senkonfesia formo; sed la klerikaluloj kontraŭstaras, la Parlamento malaprobas tion kaj fine la senatoroj ankaŭ.

Kontraŭ tio, la Societo protestis en "Publika Letero al la Prezidanto de la Respubliko". J. Z.

La enspeza fabelo

Ĉiuj scias, ke miliarduloj estas homoj treege religiaj. En Ameriko ili fordonas grandegajn sumojn por subteno de servantoj al dio, preĝejoj por li, religiaj gazetoj en kiuj dio povas paroli (antaŭe sola vojo al li malfermita estis fulmotondro), kinemaj bildoj; tutan armeon de misiistoj, de dimanĉaj lernejoj kaj la faman Biblian Societon ili subtenas.

Unu el tiuj miliarduloj estas prezidanto de la Baptista Societo.

El statistika Jarlibro de USONO por la jaro 1922 oni trovas la ciferojn por la jaro 1916, el kio oni povas vidi kiom oni devas pagi jare en Ameriko nur por igi la homojn kredi ke la biblio estas la vero.

En 1916 en USONO estis 197 807 religiaj organizaĵoj de diversaj kristanaj sektoj kiuj registriĝis sin (fakte estas pli). Laŭ ilia deklaro havaĵo de tiuj organizaĵoj estas 1 676 600 582 dolaroj. (Ĉi tiu sumo por eviti troan imposton). Krom tio estas tie 65 272 pastrejoj kun posedaĵoj je 219 000 000 dolaroj. La jara enspezo de tiuj organizaĵoj estis en la jaro 1916 nur 329 000 000 dolaroj. (Kiu produktis tiun riĉaĵon?)

En 1921 en USONO estis 233 999 preĝejoj kun ¼ miliono da pastroj. Dimanĉaj pri dio lernejoj 200 000.

Ŝafoj en ĉi tiuj lernejoj ĉirkaŭ 70 000 000. Vi vidas, do, ke estas tre granda kaj tre enspeziga ŝafaro.

Komprenbla estas la kialo ke senĉese aperas novaj kaj novaj kristanaj sektoj tie. Kial parto de ĉi sumoj ne iru en iliajn poŝojn ankaŭ, nur necese meti iomete da mono el propra kapitalo kiel fundamenton por la komenco.

Ankaŭ al kapitalistoj tiu dia afero estas profita. Nur 1 % el siaj kapitaloj por pastraro kaj "la mano de tiu kiu donas ne malriĉiĝos".

La laboristoj ŝvitu por doni grandajn profitojn al Rokfelroj, Morganoj, Fordoj kaj aliaj por ebligi al ili subteni la pastraron.

Komprenble tre enspeza estas la fabelo pri Kristo. Neniu elspezo. Nur nerakonti fabelon antikvan... kaj miliardoj da dolaroj enspezigas en unu jaro. Nun kalkulu kiom la fabelo enspezis dum 1924 jaroj.

Kaj manpleno da liberpensuloj arogas iri kontraŭ tia enspeza fabelo... Frenezuloj! T. Sujadinova.

Queen Silver

(Küin Silver)

En la venonta numero ni donos elcerpaĵojn el gazeto, redaktata, eldonata kaj posedata de Queen Silver, Kalifornio.

Ŝi skribas: "Jen la kvara numero de gazeto "Queen Silver". Ĝia aĝo estas unujara kaj mi havos dekkvar jarojn en la venonta decembro. Ne ekzistas simila gazeto en la mondo.

Ĉu vi ŝatus scii kiel ĉi tiu gazeteto komencis vivi?

Jam de multaj jaroj mi faris paroladojn en Los Angeles; longajn paroladojn komence de mia oka jaro, kaj antaŭ tiu tempo paroladojn kiuj daŭris de dek ĝis dudek minutoj. Multaj ĵurnaloj kaj gazetoj scigis homojn en aliaj urboj pri mia laboro. Multaj homoj, kiuj ne povis ĉeesti miajn paroladojn, skribis al mi petante presitajn kopiojn. Pro manko de mono por presigi ilin mi ne povis dissendi kopiojn.

Antaŭ proksimume unu jaro, tre malnova liberpensulo W. S. Bryan, skribis leteron, kiu estis presita en la "Truth Seeker" (Serĉanto de Vero), petante liberpensulojn donaci monon por ebligi al mi presigi miajn paroladojn.

Dum la proksima monato ĉirkaŭ sepdek dolaroj alvenis. Fremdulo "malproksime en sudo" sendis poŝtmandaton por kvindek dolaroj, dirante "uzu ĝin laŭ via plaĉo".

Tiuj sepdek dolaroj estis la fonda kaso. Per tiu kapitalo la gazeto de QUEEN SILVER ekvivis."

El gazeto "Queen Silver".

Oomoto

Nova religio rekte el la ĉielo

Ĉi tiu religio aperis en la ekstrema oriento, en Japanujo, nomata de ĝiaj vidantoj "Oomoto".

Mi citu el broŝuro de Oomotanoj: "Dio estas spirito enhavata en ĉio de la universo, kaj homo estas la reganto de la mondo. Kiam Ĉefdio sin aperigas en la homo, tiam li povas montri senliman aŭtoritaton."

"Vere Dio estas Kreanto de la kosmo. Li estas en origina stato, kaj ha-

vas nevideblan korpon, kiun ne povas vidi kaj preparoli kia ajn sanktulo... Li ekzistas eterne sen komenco kaj sen fino."

Estas interese noti la daton de la naskiĝo de la nova religio, ĉar ĝi preskaŭ koincidas kun tiu de la Kristana. En la nokto de la unua tago de Januaro 1892 senabocoo virino 57 jara, Nao Deguĉi, subite iĝis posedata de Dio, kaj ŝi sentis ke ŝanĝo okazis al ŝi kiam Dio ekvivis en ŝi. De tiu tempo ŝi ne eliris el sia domo dum 27 jaroj krom kiam Dio ordonadis al ŝi. Ne estas menciite en kiu lingvo Dio parolis al ŝi.

"Ĉirkaŭ ŝia korpo oni povis vidi glorkronon (aŭreolon) pro kio ŝi aspektis des pli sankta." Antaŭe glorkronoj ĉirkaŭis nur kapojn de sanktuloj (sur bildoj). Ŝi mortis la 6-an de Novembro 1918 kaj iris en la ĉielon.

Tuj ŝia filo Onisaburo Deguĉi fariĝas herede la ĉefo de ĉi tiu religio, en li sidas Ĉefdio kaj li posedas senliman aŭtoritaton, kaj li estas multe pli scia ol la fondintoj de antaŭaj religioj, pro tio li vokas ke "ĉiuj vekigu kaj klopodu sindoneme mano en mano por efektiviĝi la grandan Di-entreprenon, la unuan kaj lastan, kaj la ĉieligon de la tutmondo". Estas klare, ke la movadoj de Budha, Kristo, Mahometo, Baha O'llah ktp. ne estas Di-entreprenoj.

Onisaburo Deguĉi ricevis sian nomon rekte de Dio mem.

La ĉefo verkas la Dian literaturon, nomata "La Rakonto el la spirita mondo" kaj "Sesdek ses volumoj el 120 volumoj, la tuto, estas jam pretaj; ne unu el la plej mirindaj, sed absolute la plej mirinda verko en la tuta mondo." (Memlaŭdo ne vokas aplaŭdon). La sesdek ses volumoj jam pretaj enhavas kvinoble tiom da vortoj kiom la Malnova kaj Nova Testamentoj, do la adeptoj de Oomoto ne havos multe da tempo por legi aliajn librojn.

En tiu literaturo oni legas, ke "depost kiam Ookunitokotaĉi-no-Mikoto, kiu estas la sola vera Dio, kaj kiu kreis ĉion de la universo por ĉiopova potenco... komencis dian faradon, kreinte kvin patrosonojn (a, o, u, e, i) kaj naŭ patrinsonojn, Li neniam ĝis nun ĉesas sian funkciadon de vortanimo eĉ nur unu sekundon. Se nun unu minuto Li ĉesus la funkciadon, tiam la universo subite disfalus; la suno, la luno, la tero kaj la steloj subite perdus la centron; fine la granda universo detruiguŝi."

"Ĉiu homo ricevas sian vivon, por ke li povu fariĝi la administranto de la mondo. Sekve, en Oomoto sin trovas la instruo, ke kiu ajn homo povas regi venton, pluvon kaj fulmotondron per unu ordonkrio, kaj lia voĉo skuegas universon se li enhavas en si Dian karakteron." (Ne plu estos necese fabriki eksplodaĵojn por ekstermi malamik-

ojn, fariĝu Oomotano, voku al la elementoj, kaj pluvo droniĝos, fulmo bruligos kaj vento detruos la kontraŭulojn. Terurega milito se Oomotanoj troviĝus en la du malamikaroj. Ankaŭ estas ĝuste tio kion militistoj bezonas, kaj senpaga.

La Dio de Oomotanoj lasas siajn sekvantojn pere iel aliaj Dioj faras. Jen unu el okazoj: Foje la ĉefo, kiu estas Dio mem, iris en Manĉurion. Evidente li ne fidis al siaj fortoj senlimaj, ĉar "li varbis soldatojn por gardi lin kontraŭ kanibaloj kaj aliaj sovaĝuloj. La guberniestro de Manĉurio miskomprenis la farojn de generalo Luŝenkuei, la gardisto de la Oomoto Ĉefo, kaj kiam Luŝenkuei estis klopodanta por forigi la miskomprenon, subite okazis ĉe urbo Tung Liao, la 21-an de Junio, kruela tragedio, Luŝenkuei kaj multaj soldatoj estis mortpaŝitaj per artifa mano de la guberniestro. La Oomoto Ĉefo kaj kvin Japanoj estis arestitaj sed kiam ili estis pafotaj, Dia favoro subite savis ilin el la morto tute mirakle, apenaŭ la pafisto eklevis sian pafilon kontraŭ la Ĉefo, li (la pafisto) subite falis sur la teron sveninte... Eĉ la plej kruelaj flinoj aplaudis mirplene, dirante: Tio devas esti la rezulto de Dia protekto."

"Kia mistera aranĝo de Dio, ke akvego atakis la urbon Tung Liao du fojojn en Julio kaj Aŭgusto tuj post kiam la Ĉefo forlasis tiun urbon. La superakvego detruis ĉion kaj tridek mil loĝantoj dronis." La loĝantaron punis Dio, ne tiujn kiuj faris la krimon. Maljusteco.

La Ĉefo klarigas en la Rakonto "Sajnas al mi, ke la anima asketismo, kiun mi plenumis sur la monto, progresis kun la rapideco pli granda ol tiu de vagonaro, aeroplano, aŭ fulmo. Tiamaniere mi ricevis la mirindan kapablon travidi ĉiujn okazaĵojn, kiam ajn kaj kie ajn ili okazos, kaj mi povis ek trovi la ŝlosilon por solvi la misterojn de Dio, kaj antaŭvidi la aferostatojn aperontajn en nia mondo eĉ post centoj da miloj da jaroj." Estas bedaŭrinde, ke li ne antaŭvidis la mortigon de generalo Luŝenkuei kaj evitis ĝin.

Mi povis elĉerpi nur kelkajn detalojn, loko ne permesas, ke mi citu la tutan mistikismon kaj strangaĵojn.

La Oomotanoj eldonis libron en Esperanto kies stilo estas Japana sed plene komprenebla. Gramatikaj kaj preseraroj malmultaj. Torĉo.

Vidpunkto sur edukado de Edmond Holmes

(Inspektoro de ŝtataj lernejoj en Anglio)

La libro de Ed. Holmes "What is and might be" (kio estas kaj kio povus esti) multe interesis min, ĉar ĝi rememorig-

is al la kredoj, kiuj premejis mian tutan infanecon, kaj ĉar ĝi montras, ke tiuj kredoj regas super ĉio kaj venenas la vivmanieron kaj la edukon de la okcidento.

Ed. Holmes asertas, ke religiaj kredoj de ordinaraj homoj kreskis el penado klarigi naturajn fenomenojn.

La homoj estas dualismaj en pensado. Ili metas menson kontraŭ korpo, spiriton kontraŭ materialo, bonon kontraŭ malbono, kreinton kontraŭ kreito, dion kontraŭ diablo, ktp.

Inter ĉiuj du kuŝas profunda abismo.

La homoj volis klarigi la misteron de la vivo, kaj iu elpensis la legendon pri kreo de la mondo. Sed, ĉu la kreinto povus fari tian malbonan mondon, kian la legendisto trovis? Certe, ne. Do, li devis ankaŭ elpensi la grandan falon de homo. Tiel la mondo deidiĝis en du partoj, unue, la falinta naturo, tiu de la homo, ruinigita kaj malbenita, kaj la alia, la supernatura mondo, kie troviĝas la perfektecoj de dio.

La unua grava eraro estas la supozita malvirta naturo de la homo. Se la homo volus plibonigi per disvolvado de naturaj en li kaŝitaj virtoj, li tion neniel povas. La naturaj vojoj estas malbenitaj kaj malvirtaj, oni ne devas sekvi naturon, ĝi nur erarigos vin, sed estas necese marŝi sub dia gvidado laŭ mallarĝaj vojoj.

Se homo ne devas fidi en sia propra naturo, do, devas esti iuj leĝoj por gvidi lin, kaj la profetoj donis multajn tiajn leĝojn, kiuj, certe, ne povis allogi homojn.

Nur tio estas alloga, kio estas postulata de la naturaj tendencoj. Sed, laŭ religia filozofio, naturaj tendencoj kondukas al perejo.

Alia religia, vere la ĉefa, virto estas blinda obeado. Tria religia virto estas la plenumo de ĉio laŭ la litero. Supraĵaj aferoj kiuj gravas, ne la spirito de la leĝo.

Ed. Holmes konsideras, ke la tuta okcidenta edukado estas venenigita pro:

1. La kredo en malvirta naturo de la homo,
2. insisto al blinda mekanika obeado,
3. zorgo pri supraĵaj aferoj kaj aspekto; kiel, rezultoj de ekzamenoj, anstataŭ la kreskado de animo.

Ĉi tiu konvencia tipo de edukado, postulanta obeemon, kiel ĉefan virton kaj, tenanta siajn viktimojn sub malvigliga premado per dogma instruo, limigas kaj deformas la kreskadon de la menso, haltigas ĝin kelkrilate, igas ĝin mekanika kie ĝi devus esti viva, ĝis, fine, ĝi detruas tiun internan harmonion, kiu estas necesa por virta vivo. Tia edukado malfortigas la volon, transmetante la fonton de ĝia agemo al la volo de alia persono, kaj tiel li-

migas la amplekson de ĝia kapablo agi, ĝis elekto inter nur obeo aŭ malobeo al serio de neinterrilatantaj ordonoj. Ĝi atrofias la moralan senton ne nur per tio, ke ĝi malpermesas al junulo pripensadi pli gravajn aferojn de la vivo, sed ankaŭ per tio, ke ĝi malpermesas al la lernanto difini por si mem la pravon kaj la malpravon en ĉiuj detaloj de konduto. Ĝi formaligas la vivon, ignorante la internan motivon, kaj senĉese postulante videblajn kaj mezureblajn rezultojn. Ĝi malaltigas la nivelon de homa spirito en ĝia serĉo por stimulo.

Ĝi alvokas al memamaj deziroj kaj malnoblaj timoj; ĝi sensprigitas la vivon, igante grava laŭliteran obeon kaj malgrava la animan flankon.

Nia sistemo daŭrigas kulturin la maljustan koncepton pri la homa naturo, kaj el tio venas la kredo, ke homa naturo estas neŝangebla; la sistemo plantas en la menson tute falsan ideon pri la realeco; ĝi enfiksas individuismon kaj konkuran egoismon en la homojn.

La sonĝo de sociaj reformistoj ne efektiviĝos ĝis kiam la tuta perspektivo de la vivo ne estos ŝanĝita.

La ĉefa atento de reformistoj devas esti koncentrita sur edukado.

Fine, Ed. Holmes pensas, ke la infanoj naskiĝas kun potenco al bono. Kiel en semo kuŝas eblico por perfekta kresko, same en ĉiu infano la perfekteco, kiel celo, estas entenata. Ĉiujn malagrablajn emojn, kiel kurelecon, mensogon, egoismon, ktp., infano devas trairi por atingi sian plej altan kapablon.

Sed infano povas evolui nur, se ĝi havas liberecon; liberecon limigi mem siajn defektojn; liberecon de memregado anstataŭ la deviga obeo; liberecon en natura evoluo, anstataŭ la mekanika respondo al dogma gvidado.

En altaj niveloj de sia naturo la infano ne povas evolui, escepte per ekzercado de sia propra volo.

En infanoj kuŝas neimageblaj kapabloj. Ni ne povas eĉ koncepti al kia alta nivelo ili povus atingi, se ni nur donus al ili eblon por tio.

F-ino H. Langelaan, Londono.

Al membroj kaj legantoj

Dankon al la membroj, kiuj gratulis nin pro nia unua sendependa numero. Ni faros nian eblon por ke la enhavo de la estontaj numeroj estu egale bona.

Ĉiuj bone komprenas, ke nia Ligo devas iel akiri monon por la kompostado, papero, presado kaj dissendado de la gazeto. Ĝis nun la kotizo estas laŭplaĉa, sed, se ĉiuj membroj ne helpas al ni finance, estos necese fiksi kotizon. Ni ne volas, ke iu liberpensulo restu

ekster nia Ligo, pro tio ni ankoraŭ ne difinis kotizon, tamen estas la morala devo de ĉiu membro helpi mone laŭ sia kapablo. Nia gazeto estas la sola internacia liberpensula gazeto en la mondo kaj, ĉar ni volas propagandi inter la liberpensulaj organizaĵoj kaj aranĝi internacian kongreson tiel irue kiel eble, nia gazeto devas vivi. Faru vian eblon por florigi kaj la Ligon kaj la gazeton sendante monon al la reprezentantoj de la Ligo en via lando, kaj manuskriptojn al la gazeta komitato. Iliajn nomojn kaj adresojn vi trovos sur alia paĝo. LA SEKRETARIO.

El la Aldono al la filozofiaj pensoj de Diderot (1770)

Estis, dum la unuaj jarcentoj, sesdek Evangelioj preskaŭ egale kredataj. Oni forĵetis kvindek ses pro motivo de infanaĵo kaj de absurdeco. Ĉu restas nenio de tio en tiuj, kiujn oni konservis?

Jen kion mi pensas pri la kristana dogmo. mi diras nur unu vorton pri ĝia moralo. Tio estas ke, por katoliko famulipatro, konvinkita ke oni devas laŭvorte praktiki la maksimumojn de l' Evangelio, se ne, puniĝi per la tiel nomita infero, konsiderinte la malfacilegecon atingi tiun gradon de perfekteco, kiun la homa malforteco ne ricevas, mi ne vidas alian decidon, ol kapti sian infanon ĉe unu piedo, kaj ĝin dispremi al la tero, aŭ ĝin sufoki naskiĝantan. Per tiu ago li savas ĝin de l' danĝero de l' kondamno, kaj certigas al ĝi eternan feliĉecon; kaj mi asertas, ke tiu faro, ne nur estas krima, sed devas konsideriĝi kiel treege laŭdebla. ĉar ĝi estas apogata sur la motivo de la patra amo, kiu postulas, ke ĉiu patro faru por siaj idoj ĉiun bonon eblan.

Iu viro estis perfidita de siaj idoj, de sia edzino kaj de siaj amikoj; malfidelaj kunsocietanoj estis renversintaj lian riĉegon kaj dronigintaj lin en la mizeron. Penetrata de malamo kaj de profunda malestimo al la homa speco, li forlasis la socion kaj rifuĝis sola en kavernon. Tie, kun la pugnoj apogataj sur la okuloj, kaj meditante venĝon proporcion je sia kolero, li diris: "La malvirtuloj! Kion mi faros por ilin puni pro iliaj malfajtaĵoj, kaj ilin ĉiujn tiel malfeliĉigi, kiel ili meritas? Ho! se estus eble imagi... ilin obstinigi al la granda himero, kiun ili konsiderus pli gravan, ol sia vivo, kaj pri kiu ili neniam povus konsenti!..." Tuj li sin ĵetas el la kaverno kriante: "Dio! Dio!" Sennombraj eĵoj ripetas ĉirkaŭ li: "Dio! Dio!" Tiu timinda nomo portiĝas de unu poluso al la alia kaj ĉie aŭdiĝas kun miro. Unue la homoj ge-

nufleksas, poste ili relevigas, sin reciproke demandas, diskutas, maldolĉigas, sin anatemas, sin malamas, sin interbuĉas, kaj la fatala deziro de l' mizantropo estas plenumita. Ĉar tia estis en la pasinta tempo, kaj tia estos en la venonta tempo la historio de estaĵo ĉiam egale grava kaj nekomprenebla.

Trad. R. D.

El nia iama gazeto "Libera Penso".

Korespondejo

T. C., *Glasgow*. Laŭdinda estas via persisto varbi membrojn. Dankon. Ni kvitancos ilin.

A. K., *Polujo*. Se iu sendos artikolon kun „ujo“ por landnomoj ni presigos tiun sufikson. Ni lasas liberecon al ĉiu.

Al *Parizaj Liberpensuloj*. Skribu al 3 Fonthill Road, London N, ĉu vi povos entrepreni Ekspozicion ĉe Liberpensula Kongreso en Aŭgusto.

Korespondado

Ĉiu linio kostas unu Respondkuponon, sendato kun anonco.

Landreprezentantoj

Anglio: S-ino Sujadinova-Yelland, 3 Fonthill Road London N.

Aŭstralio: S-ro Victor Rutland, 316 Riley Street, Surry Hills, Sidney.

Aŭstrio: S-ro Otto Stöber, Humboldtstraße 46, Linz a. Donau.

Bulgario: S-ro Iv. Sarafov, Pleven [Programnazio].

Ĉeĥoslovakio: S-ro Theodor Kilian, Jiráskova 317, Dolni Kounice.

Germanio: vidu Estraro (unua paĝo)

Hungario: S-ro Hugai Ferenc, Gyöngyös.

Japanio: S-ro Raitaroo Munemura, Nagoja, P. O. Box 3.

Jugoslavio: S-ro Paskal Bogdanoviĉ, Komixa-Vis.

Litovio: S-ro Lindas Alseika, Biržai.

Nederlando: vidu Estraro. (unua paĝo)

Polio: S-ro J. Szpacenkopf, Willa Eugenia Ciechocinek.

Rusio: H. Frank, Leningrad Gubkom Esperantistov, ulica Plehanov 2.

Ukrainio: S-ro G. Tuisov, Kremenčug-Peščana-Gora, Maksimovski 3

Usono: S-ro Karl Fröding, 419, 7 th. st., Rockford, Ill

La landreprezentantoj prizorgos la aferojn en sia lando. Ili estas ankaŭ rajtigataj alpreni kotizojn.

Gazetoj ricevitaj

Esperantaj:

Germana Esperantisto
International Language
Bulgara Esperantisto
Novaj Tempo
Bulteno, monata eldono de la Antverpena Poresperanto Propaganda Komitato.
Svenska Arbetar-Esperantisten

Liberpensaj:

De Vrijdenker (holanda)
Der Freigeist (aŭstria)
Freier Gedanke (germ.)
Havlíček (ĉeĥ.)
Freie Weltanschauung (aŭstria)
Der Freie Geist (germ.)
Der Pionier (germ.)
Der Kurier (germ.)
L'Action Antireligieuse (franca)

Jus aperis

JARLIBRO 1925

de la Esperanto-Instruistaro tutmonda

Enhavas pli ol 2000 adresojn el ĉiuj landoj

Necesa helpilo por la interrilato kun instruistoj kaj lernejoj en tutmondo

Prezo:

1 svis. fr. por bonvalutaj landoj
3 fr. fr. por mezvalutaj landoj
0,60 gmk. por malbonvalutaj landoj

Rabato:

16 proc. por 2 ekz-oj

25 proc. por 5 ekz-oj

33 proc. por 8 ekz-oj

Mendu kaj pagu al:

M. Goldberg, Klemmstrato 14
Leipzig-Connewitz (Germanio)

Ĉia en-kaj eksterlanda Literaturo

speziale: Liberpensa, socialista, komunista, kaj esperanta, estas liverata plej rapide [poŝtalspezoj ne estas kalkulataj] de Kurt Hubricht
Leipzig-Neustadt, Mariannenstr. 22

NOVAJ TEMPOJ

Internacia pedagogia revuo por la nova lernejo

Oficiala organo de TAGE

Tutmonda Asocio de Geinstruistoj Esperantistoj

Demandojn kaj abonon sendu al:

M. Goldberg, Klemmstr. 14 p.,
Leipzig-Connewitz (Germanio).